

เศรษฐกิจและสังคมของระบบการทำฟาร์มในพื้นที่ชลประทานในภาคใต้^{1/}

Socio – Economic Aspect of Farming Systems in Irrigated Project

ABSTRACT

In many irrigation areas the farmer grow one in a year. Then let the land and themselves rest, some may go to get a temporary job in town or stay at home waiting for another season next year. In order to research how to develop agro-ecosystem which involve many production activities including plants, animals and fisheries, can make average farm gets higher income or enough food to eat. For example the project of irrigated area name Fay-Ban-Ton-Leap, The district of Ta-Sa-La, Nakornsrihammaraj province, and the Munok irrigated area, Tak-Bai district, Nara-thiwat province, proved that the farmer gets higher income by average per farm from crops and animals 9.5 and 25.0 percent. For doing second crop will increase upto 98.0 percent by reason that for the family consume 51.0 percent, the officer asked to do and because of family unemploy 23.0 and 22.0 percent continuously.

บทคัดย่อ

พื้นที่ชลประทานเป็นจำนวนมากที่เกษตรกรยังปลูกพืชปีละครั้ง แล้วทิ้งดินให้รกร้างว่างเปล่า และตัวเกษตรกรออกไปทำงานอื่นชั่วคราวทำ หรือบางรายขอพักผ่อนอยู่กับบ้านเฉย ๆ อ้างว่ามีโชกดูกาล การวิจัยพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมโดยใช้ระบบการทำฟาร์มแบบผสมผสานในพื้นที่ มุ่งให้ทำงานตลอดปี ด้วยวิธีใส่กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการประมงตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ และความต้องการของเกษตรกรเป็นรูปแบบที่ดี สมควรสนับสนุนจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นและเกษตรกรได้มีอาหารบริโภคดีขึ้น จากผลผลิตในฟาร์ม เช่น ข้าว ถั่วต่าง ๆ พืชผัก ผลไม้ เบ็ด-ไก่ และไข่ เป็นต้น ดังตัวอย่างของโครงการพัฒนา ชลประทานฝายบ้านต้นเลียบ อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช และโครงการฯ ชลประทานมูโนะ อ.สุโขทัย-ลก จ.นครราชสีมา ปรากฏว่าทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยต่อครัวเรือนจากพืช และจากสัตว์ทุกชนิดร้อยละ 9.5 และ 25.9 ส่วนการปลูกพืชครั้งที่ 2 ก็มีแนวโน้มว่าจะปลูกกันเพิ่มขึ้นร้อยละ 98.0 ด้วยเหตุผลว่าเพื่อเก็บผลผลิตไว้บริโภค ร้อยละ 51.0 เจ้าหน้าที่ชักชวนและเกิดจากการว่างงาน ร้อยละ 23.0 และ 22.0 ตามลำดับ

คำนำ

พื้นที่ชลประทานในภาคใต้เป็นจำนวนมากเกษตรกรทำการเกษตรไม่คุ้มค่าการลงทุนของรัฐ ปกติจะทำนาเพื่อหวังผลผลิตสำหรับการบริโภค ปีละครั้งแล้วทิ้งพื้นที่ไว้ให้รกร้างว่างเปล่า ซึ่งถ้าหากจะใช้ความพยายาม ความขยันอีกเล็กน้อย เพื่อทำการผลิตครั้งที่ 2 เช่น ทำนาปรัง หรือปลูกพืชไร่ ปลูกพืชผักชนิดต่าง ๆ หรือทำการเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลาตามความเหมาะสมแล้ว จะก่อให้เกิดรายได้มากขึ้น ฐานะทางเศรษฐกิจจะดีขึ้น และโยงโยถึงฐานะทางสังคมจะดีขึ้น

^{1/} วินัย จตุทอง สมมาตร ชูแก้ว สมชาย โพนนกุล สำนักงานเกษตรภาคใต้ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรฯ จ.สงขลา

ด้วย ข้อแต่ให้มีความยั่งยืน อดทน ไม่ย่อท้อและได้ใช้ความสามารถหลีกเลี่ยงการแปรปรวนของภัยธรรมชาติ ภัยการ ตลาดและราคา ด้วยวิธีการใช้ระบบการทำฟาร์มเข้ามาดำเนินงาน

สำนักงานเกษตรภาคใต้ มีหน้าที่หลักอยู่อย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่าง คือการประสานงานจัดทำโครงการพัฒนา การเกษตรแบบผสมผสาน โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งในสังกัดและ นอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยการร่วมประชุมทำแผนปฏิบัติประจำปี แบ่งงานกันทำตามหน้าที่และความชำนาญของแต่ละหน่วยงานเป็นการแก้ปัญหา เสริมการพัฒนาตรงตามความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ชนบท การปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติของทุกหน่วยงานจะต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีความสอดคล้องสัมพันธ์ สนับสนุน เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นระบบการทำฟาร์มอย่างเหมาะสมในแต่ละพื้นที่

แนวทางการศึกษาและพัฒนา

ในหลายปีที่ผ่านมา สำนักงานเกษตรภาคใต้ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำโครงการพัฒนาการเกษตร แบบผสมผสาน ในเขตพื้นที่ชลประทานขนาดเล็ก โดยใช้วิธีของระบบการทำฟาร์มเป็นรูปแบบหลายโครงการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. โครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานฯ ชลประทานมูโนะ ต.มูโนะ อ.สุโขทัย-ลก จ.นครราชสีมา พื้นที่ 1,200 ไร่
  2. โครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานฯ ชลประทานมูโนะ ส่วนขยาย ต.เกาะสะท้อน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส พื้นที่ 9,000 ไร่
  3. โครงการพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสานฯ ชลประทานห้วยแหง ท่าประจะ ต.ท่าประจะ อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช พื้นที่ 13,000 ไร่
  4. โครงการพัฒนาฯ ชลประทานศาลาโหยง ต.ท่าแค อ.เมือง จ.พัทลุง พื้นที่ 4,000 ไร่
  5. โครงการพัฒนาฯ ชลประทานฝายบ้านต้นเลียบ ต.หัวตะพาน และ ต.โมคลาน อ.ทากาศ จ.นครศรีธรรมราช พื้นที่ 6,000 ไร่
  6. โครงการพัฒนาฯ ชลประทานปัตตานี ต.ปานัน ต.เกาะจัน ต.ตรัง ต.ปะโด อ.มายอ และต.กอลำ ต.เกาะมรกิ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี พื้นที่ 7,300 ไร่
  7. โครงการพัฒนาฯ ชลประทานฝายลำพะยา ต.ลำพะยา อ.เมือง จ.ยะลา พื้นที่ 5,000 ไร่
  8. โครงการพัฒนาฯ ชลประทานฝายพรุพ้อ ต.โคกทราย กิ่งอ.ป่าบอน จ.พัทลุง พื้นที่ 4,000 ไร่
  9. โครงการพัฒนาฯ ชลประทานฝายกระบี่น้อย ต.กระบี่น้อย อ.เมือง จ.กระบี่ พื้นที่ 3,000 ไร่
- อนึ่งทุก ๆ พื้นที่ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่และที่ได้ดำเนินการแล้วเสร็จตามเป้าหมายกับส่งมอบให้หน่วยงาน ปกติในพื้นที่รับผิดชอบดำเนินการเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีหลักเกณฑ์ว่า แต่ละพื้นที่ที่สำนักงานเกษตรภาคใต้ รับเป็นผู้ประสานงาน ดำเนินการเป็นตัวอย่างประมาณ 3 ปี หลังจากนั้นหน่วยงานปกติจะรับช่วงไป (ยกเว้นบางโครงการซึ่งเป็นโครงการใหญ่ เช่น โครงการชลประทานมูโนะ พื้นที่ 100,000 ไร่ และโครงการชลประทานปัตตานี พื้นที่ 300,000 ไร่ ต้องใช้เวลาประมาณ 5-10 ปี)

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลัก ๆ ในการจัดทำโครงการจะคล้ายคลึงและใกล้เคียงกันมาก ดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนเกษตรกรให้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ให้เกษตรกรมีความรู้ในการผลิตตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ รู้จักปรับปรุงการผลิตให้ดีขึ้นกว่าเก่าของเดิม
3. เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ต่อครอบครัวของเกษตรกร
4. เพื่อเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรรายอื่นในบริเวณใกล้เคียง
5. เพื่อสนับสนุนโครงการพัฒนาชนบทแนวใหม่และกิจการของรัฐให้เกษตรกรได้ดำเนินการ เช่น โครงการ

แลกเปลี่ยนพันธุ์ข้าว โครงการส่งเสริมการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการประมง

6. เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักช่วยเหลือตัวเอง ดำเนินงานบนความเสี่ยงของตัวเอง และเป็นเจ้าของโครงการร่วมกับรัฐและชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่และนักวิชาการเป็นที่ปรึกษา

7. เป็นการเพิ่มสมรรถภาพและความชำนาญของเจ้าหน้าที่ ในการประสานงานและดำเนินการตามโครงการ

8. เพื่อเป็นพื้นที่โครงการตัวอย่าง การพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน สำหรับที่จะทำในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

9. เพื่อพัฒนาชนบท ตามนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชนบทแนวใหม่ (กชช.) ซึ่งกระจายอยู่ทุกหมู่บ้าน ตำบล ทั่วประเทศ

เป้าหมาย

เป้าหมายในการพัฒนา คือให้โครงการต่าง ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวแล้ว ส่วนเป้าหมายเวลา โดยหลักการจะดำเนินงาน 3 ปี แล้วส่งมอบให้หน่วยงานในพื้นที่รับช่วงดำเนินการต่อไป ส่วนเป้าหมายด้านพื้นที่ จะเป็นพื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน ซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาอาชีพเท่าที่ควร โดยความเห็นชอบของผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตรและผู้แทนกรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และต้องอยู่ใน 14 จังหวัดภาคใต้

วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินงานเริ่มจากการเลือกพื้นที่ โดยพิจารณาจากข้อมูลทุกอย่างที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้เสนอ รวมทั้งข้อมูลพื้นฐาน กชช. 2 ค. การตรวจสอบพื้นที่โดยการไปดู (observation) สอบถามเกษตรกรถึงปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ฯลฯ แล้วเชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงการฯ ต่อไป การดำเนินงานจะมีคณะกรรมการ 2 ระดับคือ

1. งานระดับนโยบาย มีคณะกรรมการนโยบายและบริหารโครงการฯ แต่งตั้งโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ (คณะกรรมการประมาณ 15-25 คน) มีหน้าที่ความรับผิดชอบ เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายแนวทางการพัฒนา และอนุมัติแผนปฏิบัติการประจำปี ดูแล เร่งรัดให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผน ตลอดถึงการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องต่าง ๆ และพิจารณาแต่งตั้งคณะทำงานตามความจำเป็น

2. งานในสนาม มีคณะทำงานโครงการฯ แต่งตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ องค์การส่วนท้องถิ่น ตำบล และหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีนายอำเภอ หรือหัวหน้าโครงการฯ เป็นประธาน และมีเจ้าหน้าที่นักวิชาการจากสำนักงานเกษตรภาคใต้ เป็นกรรมการและเลขานุการ หรือเป็นผู้จัดการโครงการ (คณะทำงานประมาณ 20-30 คน) มีหน้าที่ประสานงาน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและประสานงานให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ติดตามผลและพิจารณาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามความเหมาะสม

ผลการดำเนินงานปี 2530

ผลการดำเนินงานที่นำมาเสนอเป็นกรณีตัวอย่าง เช่น โครงการพัฒนาฯ มูโนะ จ.นราธิวาส เพื่อเป็นตัวแทน โดยการเสนอภาพรวม ดังนี้คือ

โครงการพัฒนาเกษตรแบบผสมผสาน ชลประทานมูโนะ อ.สุไหงโก-ลก จ.นราธิวาส พื้นที่ 1,200 ไร่

การปฏิบัติงานในปี 2530 นอกจากจะดำเนินการโดยใช้งบประมาณปกติของแต่ละสำนักงานฯ แล้ว ยังได้รับเงินสนับสนุนจากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เพื่อจัดซื้อวัสดุการเกษตรจำนวน 30,470 บาท ซึ่งผลการดำเนินงานพอสรุปได้ดังนี้

1. งานบริหารโครงการ ประสานงานฯ และจัดทำแผนปฏิบัติ

- (1) ประชุมคณะทำงานโครงการ จำนวน 3 ครั้ง และประชุมกลุ่มย่อย 3 ครั้ง
- (2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับคณะกรรมการนโยบายฯ และที่ปรึกษา และคณะทำงานฯ จำนวน 16 ครั้ง
- (3) จัดทำแผนปฏิบัติงานของโครงการ ประจำปีงบประมาณ 2530 มีขั้นตอนปฏิบัติคือ
  - (3.1) เพื่อปรับปรุงและจัดทำแผนปฏิบัติฯ ให้สมบูรณ์จึงได้จัดทำเอกสาร คำชี้แจงการทำแผนปฏิบัติงานเสนอในที่ประชุมคณะทำงานฯ จำนวน 1 ครั้ง
  - (3.2) ติดต่อประสานการจัดทำแผนปฏิบัติฯ กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร่วมดำเนินงานตามโครงการฯ จำนวน 2 ครั้ง
  - (3.3) ดำเนินการรวบรวมแผนปฏิบัติฯ ของหน่วยงานต่าง ๆ 15 หน่วยงาน นำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและมีความสอดคล้องกัน
  - (3.4) จัดทำร่างแผนปฏิบัติงานเสนอที่ประชุมคณะทำงานฯ เพื่อพิจารณาอนุมัติ มี 10 หน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการทั้งหมด 24 กิจกรรม
  - (3.5) เมื่อคณะทำงานฯ อนุมัติแผนปฏิบัติงานของโครงการฯ แล้วได้จัดพิมพ์แผนปฏิบัติงานฉบับสมบูรณ์ จำนวน 120 เล่ม หนา 138 หน้า ซึ่งได้จัดส่งให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ
- (4) ติดตามผลการปฏิบัติงานของกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนฯ และรับทราบปัญหาอุปสรรคของโครงการฯ

2. กิจกรรมปฏิบัติการตามแผนพัฒนา

หน่วยงานต่าง ๆ ผู้ร่วมโครงการได้ร่วมกันผนึกกำลัง ปฏิบัติงานตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน แบ่งตามงานและกิจกรรม ดังนี้คือ

2.1 งานชลประทาน ดำเนินการโดยสำนักงานโครงการชลประทานมูโนะ กรมชลประทาน

- (1) ส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูก โดยติดตั้งเครื่องสูบน้ำ เคลื่อนที่และเครื่องสูบน้ำไฟฟ้า สูบน้ำจากคลองชลประทานมูโนะ ช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 800 ไร่
- (2) ขุดลอกคู-คลองส่งน้ำ โดยชักชวนเกษตรกรทำการขุดลอก พร้อมทั้งให้คำแนะนำช่วยเหลือติดตามควบคุมการใช้น้ำตลอดฤดูกาล
- (3) ช่วยเหลือและแนะนำการคาดคูนส่งน้ำสายใหญ่ด้วยคอนกรีต โดยใช้งบประมาณการสร้างงานในชนบท (กสข.) และเกษตรกรร่วมออกแรงสัมทบ

2.2 งานพัฒนาที่ดิน สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดนครราชสีมา และสำนักงานเกษตรอำเภอสุโขทัย-ลก ได้ร่วมกันจัดทำปุ๋ยหมักโดยใช้ฟางข้าวเป็นวัสดุจำนวน 2 ตัน

2.3 งานส่งเสริมและพัฒนาข้าว ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตร จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเกษตรอำเภอสุโขทัย-ลก และสำนักงานเกษตรภาคใต้ ให้การสนับสนุนด้านวัสดุการเกษตร และให้คำแนะนำทางด้านวิชาการแก่เกษตรกร

- (1) ส่งเสริมการผลิตข้าวนาปี ในเขตพื้นที่โครงการฯ ประมาณ 700 ไร่ เพื่อให้เกษตรกรทำงานได้ตลอดปีและไม่ละทิ้งพื้นที่
- (2) ส่งเสริมการผลิตข้าวนาปรัง ในเขตพื้นที่โครงการฯ ประมาณ 300 ไร่
- (3) ส่งเสริมการทำนาหว่านน้ำตม (นาปรัง) โดยจัดทำแปลงสาธิต จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 30 ไร่
- (4) จัดทำแปลงส่งเสริมการผลิตข้าวโดยใช้ปุ๋ย (นาปรัง) จำนวน 2 แปลง เนื้อที่ 20 ไร่ เพื่อให้เกษตรกรได้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ปุ๋ยในการเพิ่มผลผลิตข้าว และเข้าใจถึงวิธีการใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

2.4 งานส่งเสริมและพัฒนาไม้ผล สำนักงานเกษตรอำเภอสุโขทัย-ลก ได้ส่งเสริมการปลูกไม้ผลแบบสวนหลังบ้าน โดยสำนักงานเกษตรภาคใต้ ให้การสนับสนุนพันธุ์ไม้ผล อันได้แก่ ละครุด 50 ต้น และลองกอง 200 ต้น

2.5 งานผลิตอาหารเพื่อโภชนาการ สำนักงานเกษตรอำเภอสุโขทัย-ลก และสำนักงานเกษตรภาคใต้ ให้การสนับสนุนวัสดุการเกษตรอันได้แก่ เมล็ดพันธุ์ผัก บวบ พันธุ์เบ็ดไซ้ 100 ตัว และไก่พื้นเมือง 70 ตัว แก่โรงเรียนบ้านลูโบะ-ลือซง ตามโครงการอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน มีคณะครู นักเรียน และสมาชิกแม่บ้าน ดำเนินการร่วมกัน

2.6 งานฝึกอบรมเกษตรกร สำนักงานเกษตรอำเภอสุโขทัย-ลก และสำนักงานเกษตรภาคใต้ ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรเรื่องการปลูกพืช โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูก บำรุงรักษา และป้องกันกำจัดศัตรูพืช โดยมีเกษตรกรเข้ารับการอบรม 40 คน จากสมาชิก 3 ตำบล

2.7 งานส่งเสริมและพัฒนาพืชผัก ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรอำเภอสุโขทัย-ลก ร่วมกับสำนักงานเกษตรภาคใต้

(1) ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวในโรงเรียน ดำเนินการใน 3 โรงเรียน เนื้อที่ 3 ไร่ เพื่อให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และนักเรียนได้เล็งเห็นประโยชน์ ความสำคัญและรักษาชีพการเกษตร ตลอดจนสามารถยึดเป็นอาชีพได้เมื่อจบจากโรงเรียนไปแล้ว

(2) ส่งเสริมการปลูกผักเพื่อการค้า ให้เกษตรกรปลูกเพื่อเป็นอาชีพ โดยให้การสนับสนุนวัสดุการเกษตรต่างๆ ในระยะแรก เพื่อเป็นทุนดำเนินการและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

2.8 งานพัฒนาสถาบันเกษตรกร

(1) สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส และสำนักงานเกษตรอำเภอสุโขทัย-ลก ได้ฝึกปฏิบัติการปลูกพืชผักสวนครัวแก่สมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร หมู่ที่ 1 ตำบลมูโนะ ให้สามารถปลูกและบำรุงรักษาได้ตามหลักวิชาการ

(2) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสุโขทัย-ลก ได้จัดทำหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่าง ในหมู่ที่ 2 ตำบลมูโนะ โดยเผยแพร่ความรู้ด้านต่าง ๆ การจัดระเบียบส่งเสริมการประกอบอาชีพ และการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรภายในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ราษฎรสามารถบ่มเองได้เอง เพื่อรองรับน้ำฝนไว้ใช้ในฤดูแล้ง

2.9 งานป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ดำเนินการโดยหน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ 4 สงขลา ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาสและสำนักงานเกษตรอำเภอสุโขทัย-ลก

(1) การป้องกันและกำจัดหนอนกอและแมลงท้าว โดยใช้แสงไฟล่อตัวแก่มาทำลาย ได้รับการสนับสนุนสารเคมีจากกรมส่งเสริมการเกษตรและงบบฯ จากคอบต.จำนวน 4,500 บาท เป็นค่าหลอดไฟสีม่วงพร้อมอุปกรณ์และสายไฟฟ้า จำนวน 10 ชุด

(2) การป้องกันและกำจัดหนูในนาข้าว ได้ตรวจสอบให้คำแนะนำและสาธิตวิธีป้องกันและกำจัด ตลอดจนวิธีการใช้สารเคมี

(3) งานป้องกันและกำจัดปูนา เพื่อลดจำนวนปูนาให้น้อยลงโดยให้คำแนะนำแก่เกษตรกรเกี่ยวกับวิธีป้องกันและกำจัดปูนาที่ถูกต้องในเนื้อที่ 300 ไร่

(4) งานป้องกันและกำจัดวัชพืชในนาดำ ให้เกษตรกรทราบถึงวิธีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในนาดำอย่างถูกวิธีในพื้นที่นาปรัง 50 ไร่ และนาปี 500 ไร่

(5) งานป้องกันและกำจัดวัชพืชในนาหว่านน้ำตม ให้เกษตรกรทราบถึงวิธีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในนาหว่านน้ำตมอย่างถูกต้องในเนื้อที่ 10 ไร่

2.10 งานส่งเสริมและพัฒนาปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอสุโขทัย-ลก ดำเนินการร่วมกับสำนักงานเกษตรภาคใต้

(1) ส่งเสริมการเลี้ยงเบ็ดไซ้เป็นอาชีพ สนับสนุนพันธุ์เบ็ดไซ้ จำนวน 200 ตัว แก่เกษตรกรหมู่ 4

บ้านบุโปะ ตำบลมูโนะ

(2) ส่งเสริมการเลี้ยงเปิดไข่แบบหลังบ้าน สนับสนุนพันธุ์เปิดไข่ จำนวน 200 ตัว แก่เกษตรกรหมู่ 2

บ้านลูโบะลือซง ตำบลมูโนะ

(3) ส่งเสริมการเลี้ยงไก่แบบหลังบ้าน สนับสนุนพันธุ์ไก่ลูกผสม จำนวน 200 ตัว แก่เกษตรกรหมู่ 2

บ้านลูโบะลือซง ตำบลมูโนะ

2.11 งานส่งเสริมสหกรณ์ ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมสหกรณ์อำเภอสุโขทัย-ลก

(1) งานสหกรณ์การเกษตร ให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก ขยายการรับสมาชิกเพิ่ม ปรับปรุงระบบการผลิตและการตลาด

(2) บริการเก็บเงินค่ากระแสไฟฟ้า ที่ใช้สูบน้ำเพื่อการเกษตรในโครงการฯ

2.12 งานความเคลื่อนไหวทางการเกษตรประจำสัปดาห์ ดำเนินการโดยเขตเกษตรเศรษฐกิจที่ 19

(1) จัดทำข่าวความเคลื่อนไหวทางการเกษตรในรูปแบบปพลิเคชันเกี่ยวกับสภาพดินฟ้าอากาศ ภาวะการผลิตการตลาดและราคาผลผลิตทั้งด้านพืชและสัตว์ ส่งให้กลุ่มเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) จัดทำข่าวความเคลื่อนไหวทางการเกษตรต่าง ๆ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง 912 ทร.ป.กลาง นครราชสีมา ทุกสัปดาห์

2.13 งานติดตามประเมินผล กองประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ได้ติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของโครงการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพิจารณาหาทางแก้ไข โดยดำเนินการสำรวจครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกพืชฤดูฝนและฤดูแล้งในหมู่ที่ 1, 2 และ 4 ตำบลมูโนะ ประมาณร้อยละ 30 ของครัวเรือนที่ปลูก จัดพิมพ์เป็นเอกสารทำเป็นเล่ม ขนาด 18 หน้า จำนวน 100 เล่ม

วิจารณ์

ตารางที่ 1 รายได้และผลผลิตเปรียบเทียบเฉลี่ยต่อครอบครัว การปลูกพืชมีรายได้เพิ่มร้อยละ 9.5 กิจการปลูกข้าวนาปีมีผลผลิตเพิ่มร้อยละ 55.8 ข้าวนาปรังเพิ่มร้อยละ 67.6 และการปลูกพืชไร่พืชผักเพิ่มร้อยละ 22.7 ส่วนรายได้จากสัตว์ก็เพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 25.9 ในแต่ละกิจกรรม ส่วนจำนวนที่เลี้ยงก็เพิ่มขึ้นมาก

ตารางที่ 2 สิ่งจูงใจในการปลูกพืชครั้งที่ 2 และความคิดเห็นในอนาคตจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประเมินผล ดังนี้คือ ความต้องการในการปลูกข้าวครั้งที่ 2 ร้อยละ 51 โดยเกิดจากเจ้าหน้าที่ชักชวนร้อยละ 23 และเกิดจากการว่างงานร้อยละ 22 ส่วนแนวโน้มในอนาคตเกษตรกรจะดำเนินการถึงร้อยละ 98 ซึ่งนับเป็นความสำเร็จของโครงการอย่างมาก

ตารางที่ 1 รายได้และผลผลิตเปรียบเทียบก่อนและหลังการดำเนินงานฯ

(เฉลี่ยต่อครอบครัว)

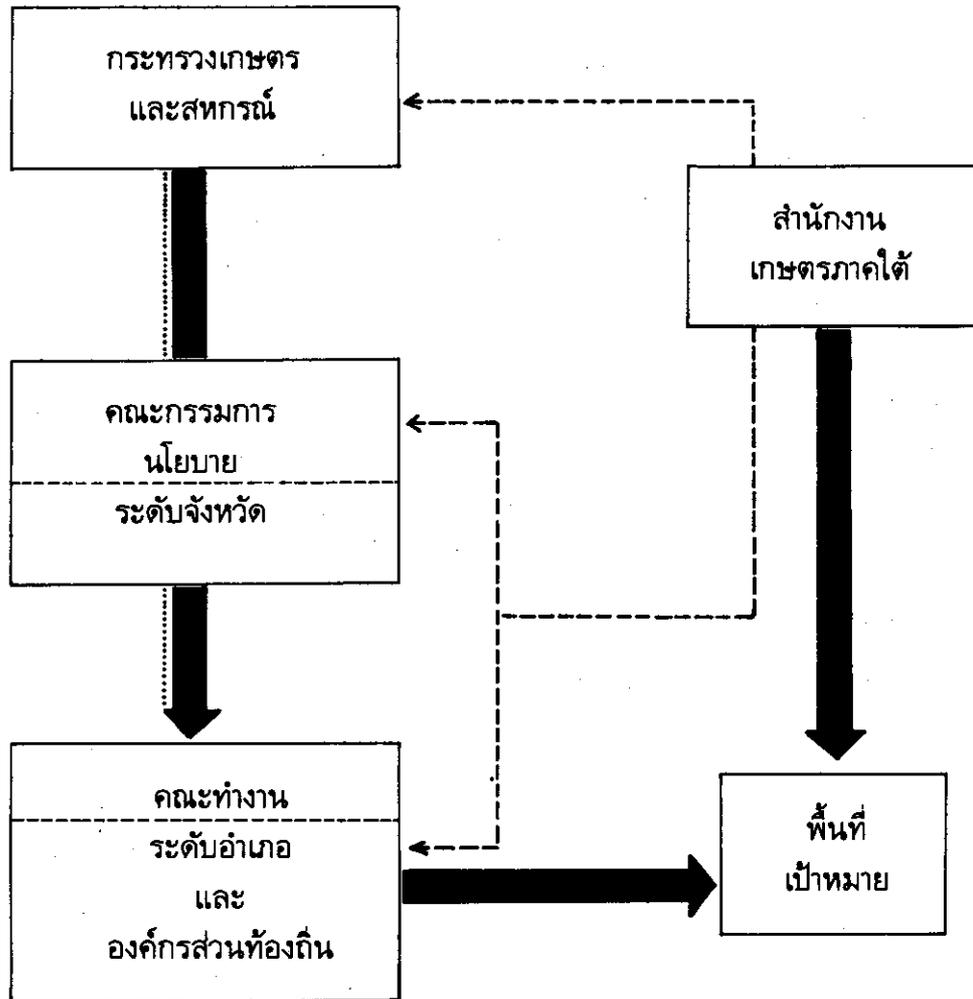
ประเภทของกิจกรรม	ปี 2526 (ก่อนดำเนินงาน)	ปี 2529	เพิ่มร้อยละ
1. จากพืชทุกชนิด - บาท	14,009.78	15,344.21	9.5
1.1 ข้าวนาปี - กก.	2,351.78	3,664.35	55.8
1.2 ข้าวนาปรัง - กก.	689.11	1,155.34	67.6
1.3 ยางพารา - กก.	750.22	810.55	8.0
1.4 พืชไร่-พืชผัก - กก.	126.42	155.09	22.7
1.5 ไม้ผลอื่น ๆ - กก.	357.04	358.36	ผลผลิตในอนาค คาดว่าจะเพิ่มมาก
2. จากสัตว์ - บาท	3,296.67	4,149.82	25.9
2.1 จำนวนควัวเรือนเลี้ยงโค	71.1	75.6	6.3
2.2 จำนวนควัวเรือนเลี้ยงสุกร	42.2	44.4	2.2
- จำนวนสุกร/ควัวเรือน/ตัว	2.0	3.0	50.0
2.3 ควัวเรือนเลี้ยงเบ็ด-ไก่	86.7	93.3	7.7
- จำนวนเบ็ด-ไก่/ควัวเรือน/ตัว	16.0	21.0	31.2

- หมายเหตุ**
1. รายได้จากประมง จากเห็ดฟาง และจากปุ๋ยหมัก เกษตรกรใช้บริโภค และให้ญาติพี่น้อง ญาติเป็น
น้ำหนักและมูลค่าไม่ได้
  2. แบบสอบถามเกษตรกร ตัวอย่าง 45 ราย ตามซ้ำที่ได้ถามไว้เมื่อ 2526

ตารางที่ 2 สิ่งจูงใจในการปลูกพืชครั้งที่ 2 และแนวโน้มในอนาคต

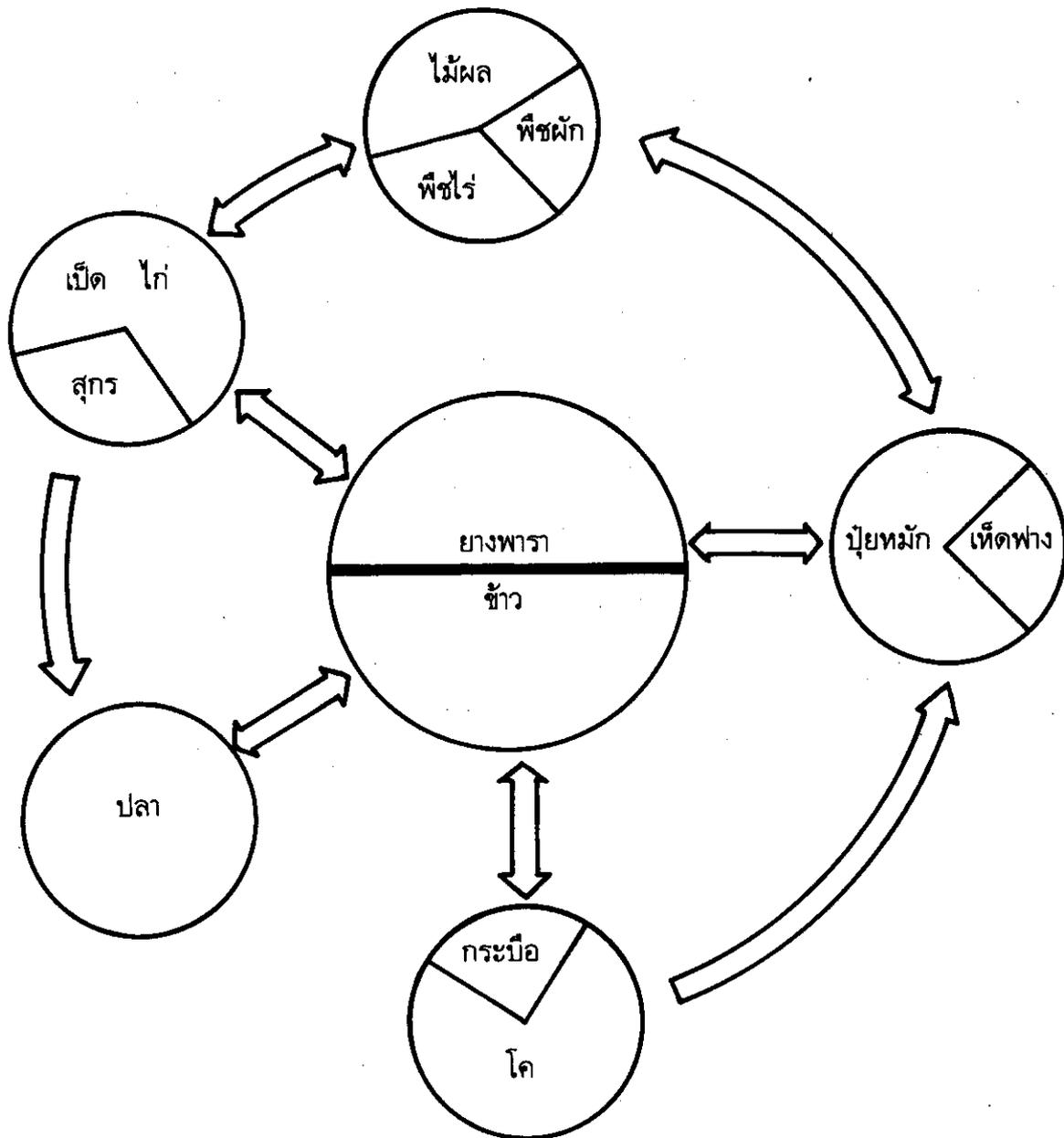
เหตุผล-สิ่งจูงใจ	ร้อยละ
ก. การปลูกพืช ครั้งที่ 2 และเหตุผลคือ	
1. ต้องการผลผลิตเก็บไว้บริโภค	51.0
2. เจ้าหน้าที่ชักชวน	23.0
3. เกิดจากการว่างงาน	22.0
4. ต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.0
5. ทำตามเพื่อนบ้าน	1.0
ข. แนวโน้มในอนาคต	
1. คิดว่าจะปลูกแน่นอนโดยเหตุผลคือ	98.0
1.1 ต้องการผลผลิตไว้บริโภคเอง	60.0
1.2 เห็นว่าครั้งนี้ได้ผลดี จึงอยากทำ	37.0
1.3 ยังไม่มีงานอื่น ๆ ทำ	3.0
2. คงไม่ทำ	2.0

การประสานงาน

- บังคับบัญชาสั่งการ
- ประสานงาน
- ปฏิบัติการ

ความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ ภายในระบบฟาร์ม

แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของงานโครงการพัฒนาการเกษตร แบบผสมผสาน

